



# भारत का राजपत्र

## The Gazette of India

# ਭਾਰਤ ਦਾ ਗੱਸ਼ਟ

असाधारण  
EXTRAORDINARY

अਸाधारण

भाग XIV - अनुभाग - 1  
PART - XIV - SECTION - 1

भाग - XIV - अनुभाग - 1

प्राधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ

सं० 4 ]	नई दिल्ली, मंगलवार, 24 अगस्त, 1993	/2 भाद्र, 1915 (शक)	[खण्ड V]
No. 4 ]	NEW DELHI, TUESDAY, AUGUST 24, 1993/BHADRA 2, 1915 (SAKA)	1915 (SAKA)	[VOL. V]
नं० 4 ]	नਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਮੰਗਲਵਾਰ, 24 ਅਗਸਤ, 1993	/2 ਭਾਦੇ, 1915 (ਸ਼ਕ)	[ਜ਼ਿਲਦ V]

विधि और न्याय मन्त्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, मंगलवार, 24 अगस्त, 1993/2 भाद्र, 1915 (शक)

फैमलੀ ਕੋਟਸ ਐਕਟ, 1984, (2) ਇਨਲੈਂਡ ਵੈਸਲਜ ਐਕਟ, 1917, (3) ਲੀਗਲ ਸੇਵਿਸਜ ਅਥਾਰਿਟੀ ਐਕਟ, 1987, (4) ਏਗਰਿਕਲਚਰਲ ਏਂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਫਲ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ ਏਕਸਪੋਰਟ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਿਟੀ ਐਕਟ 1985 ਅਤੇ (5) ਹੈਂਡਲਮਜ (ਰਿਜਵੈਂਸ਼ਨ ਆਫ ਆਰਟਿਕਲਜ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1985, ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਰਾ਷ਟਰਪਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਿਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਧਿਕ੍ਰਿਤ ਪਾਠ (ਕੇਨਦ੍ਰੀਯ ਵਿਧਿ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 1973 (1973 ਦਾ 50) ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖਣਡ (k) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਸਮੱਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

### MINISTRY OF LAW AND JUSTICE (LEGISLATIVE DEPARTMENT)

NEW DELHI, TUESDAY, AUGUST 24, 1993/2 BHADRA, 1915 (SAKA)

The translations in Punjabi of (1) The Family Courts Act, 1984, (2) The Inland Vessels Act, 1917; (3) The Legal Services Authorities Act, 1987; (4) The Agricultural and Processed Food Products Export Development Authority Act, 1985 and the (5) Handlooms (Reservation of Articles for Production) Act, 1985. are here by published under the authority of the President and shall be deemed to be authoritative text there of in Punjabi under clause (a) of Section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲਾ

(ਵਿਧਾਨ ਵਿਭਾਗ)

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਮੰਗਲਵਾਰ, 24 ਅਗਸਤ, 1993/2 ਭਾਦੋਂ, 1915 (ਸ਼ਕ)

(1) ਫੈਮਲੀ ਕੋਰਟਸ ਐਕਟ, 1984; (2) ਇਨਲੈਂਡ ਵੈਸਲਜ਼ ਐਕਟ, 1917; (3) ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 1987; (4) ਐਗਰੋਕਲਚਰਲ ਐਂਡ ਪਰੋਸੈਸਡ ਫੂਡ ਪਰੋਡਕਟਸ ਐਕਸਪੋਰਟ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਫ਼ਟੀ ਐਕਟ, 1985 ਅਤੇ (5) ਹੈਂਡਲਸ਼ਨ (ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅੰਡ ਆਰਟੀਕਲਜ਼ ਫਾਰ ਪਰੋਡੇਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1985 ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੱਤਾ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਯੁਕਤ ਪਾਠ (ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ) ਐਕਟ, 1973 (1973 ਦਾ 50) ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ੳ) ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸੱਤਾਯੁਕਤ ਪਾਠ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ/  
ਸਚਿਵ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ/  
Secretary to Government of India.

## ਹੱਥ-ਖੱਡੀ (ਉਤਪਾਦਨਾਰਬ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਰਾਖਵਾਕਰਨ) ਐਕਟ, 1985

(1985 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰ: 22)

[4 ਜਨਵਰੀ, 1993 ਤੱਕ ਸੰਘੇ ਅਨੁਸਾਰ]

[29 ਮਾਰਚ, 1985]

ਕੇਵਲ ਹੱਥ-ਖੱਡੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕੁ ਵਸਤਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਤੱਲਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਉਪਰੰਥ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ।

ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਛੱਤੀਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਹੋਠ-ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਐਕਟ ਬਣੇ :—

1. (1) ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਹੱਥ-ਖੱਡੀ (ਉਤਪਾਦਨਾਰਬ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਰਾਖਵਾਕਰਨ) ਐਕਟ 1985 ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

(2) ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਹੈ।

(3) ਇਹ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨਾਫੜ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਤ ਕਰੇ।

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।

2. ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਰਵੇਂ ਨ ਲੋੜੇ,—

(ਉ) “ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਗਠਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ;

(ਅ) “ਹੱਥ-ਖੱਡੀ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਪਾਵਰਲੂਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੱਡੀ;

(ਇ) “ਨਿਰਮਾਤਾ” ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਕਰਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਪੱਦ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(ਸ) “ਪਾਵਰਲੂਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਖੱਡੀ ਜੋ ਫੈਕਟਰੀ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਖ) ਵਿੱਚ ਯਥਾ-ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਪਾਵਰ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ;

1948 ਦਾ 63

(ਹ) “ਪ੍ਰੋਸੈਸਕਰਤਾ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਪੜੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਰੰਗਾਈ, ਖੁੰਬ ਚਾੜ੍ਹਨਾ, ਪਾਰ ਦੇਣਾ, ਕੈਲੰਡਰਨ, ਕਸ਼ੀਦਾਕਾਰੀ, ਛਾਪਾਈ, ਰੋਜ਼ਿੰਗ, ਕਪੜੇ ਠਾਪਣਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫਿਨਾਂਸਿੰਗ ਪ੍ਰੋਸੈਸ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਕ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ “ਪ੍ਰੋਸੈਸਕਰਨ” ਪਦ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(ਕ) “ਉਤਪਾਦਕ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਹੱਥ-ਖੱਡੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੱਡੀ ਤੇ ਕਪੜੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਪੜੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਖੱਡੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਖੱਡੀ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ “ਉਤਪਾਦਨ” ਪਦ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਵਲ ਹੱਥ-ਖੱਡੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 3. (1) ਉਦਯੋਗ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਨਿਯਮਨ) ਐਕਟ, 1951 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਕੇਵਲ ਉਤਪਾਦਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ, ਜੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ-ਖੱਡੀ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਸਮੇ-

1951 ਦਾ 65

ਸਮੇਂ ਤੇ, ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਅਜਿਹੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅਤੇ ਤੋਂ, ਜੋ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ (ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ), ਕੇਵਲ ਹੱਥ-ਖੱਡੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੰਗਮ ਹੁਕਮ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ, ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੋਕ ਸਦਨ ਅੱਗੇ, ਜਦ ਉਹ ਇਜ਼ਲਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮੁੱਦਤ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਕ ਇਜ਼ਲਾਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜ਼ਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਅਤੇ ਜੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਇਜ਼ਲਾਸ ਜਾਂ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜ਼ਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਮਹੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਜ਼ਲਾਸ ਦੇ ਗੁਜਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਉਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੂਪਭੇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮ ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੁਕਮ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪਭੇਦ ਕੀਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ, ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ; ਐਪਰ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪਭੇਦ ਜਾਂ ਬਾਤਲਕਰਣ ਦਾ ਉਸ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੁਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

4. (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੌਂ ਕਰਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਹੱਥ-ਖੱਡੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਗਠਤ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ।

(2) ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸੂਚਤ ਕਰੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ :—

- (ਉ) ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਜੋ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਦੁਆਰਾ ਖਪਤ ਲਈ ਹੱਥ-ਖੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ;
- (ਅ) ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਜੋ ਹੱਥ-ਖੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ;
- (ਇ) ਉਸ ਨਿਯੋਜਨ ਦਾ ਪੱਧਰ ਜਿਸ ਦੇ ਖੰਡ (ਉ) ਜਾਂ ਖੰਡ (ਅ) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦਾ ਕੇਵਲ ਹੱਥ-ਖੱਡੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ;
- (ਸ) ਹੱਥ-ਖੱਡੀ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ; ਅਤੇ
- (ਹ) ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਜੋ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ।

5. ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਹੱਥ-ਖੱਡੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਹੱਡ-ਖੱਡੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ :

ਪਰੰਤੂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ-ਖੱਡੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੱਡੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਗੁਜਰਨ ਤੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਾ ਰਹਿ ਸਕੇਗਾ।

6. (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੋਂ ਲੋੜ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ —

- (ੰ) ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਜੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਸੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਰਗਰਮੀ ਜਾਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਕਥੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਲਿਖਤ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ, ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮੁੱਦਤ ਅੰਦਰ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;
- (ਅ) ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮੁੱਦਤ ਅੰਦਰ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ।

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

7. ਕੋਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਖਤਿਆਰਤ ਕੋਈ ਅਫਸਰ (ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਖਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ, ਸਭ ਵਾਜ਼ਬ ਸੰਮਿਆਂ ਤੇ, ਕਿਸੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਇਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਪੜੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਲੇਖਾ-ਵਹੀਆਂ, ਰਜਿਸਟਰ, ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੱਭ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਪਾਵਰਲੂਮ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗ ਸਕੇਗਾ, ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮੇਂ ।

ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪਕੜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

8. (1) ਜੋ ਅਖਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ ਕਿ—

- (ੰ) ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਤ ਕੋਈ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਜਾਂ
- (ਅ) ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਤ ਕੋਈ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਜਾਂ
- (ੰ) ਕੋਈ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜੱਬਤੀਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਜਾਂ ਪਾਵਰਲੂਮ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਇਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕੇਗਾ ਜੋ ਅਖਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪਾਵਰਲੂਮ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਖਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਪਾਵਰਲੂਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਜਾਂ ਪਾਵਰਲੂਮ ਨੂੰ, ਉਸ ਪੈਕੇਜ, ਕਵਰ ਜਾਂ ਪਾਤਰ ਸਮੇਤ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਕੜ ਸਕੇਗਾ :

ਪਰੰਤੂ ਜਿੱਥੋਂ ਕੋਈ ਵਸਤ ਜਾਂ ਪਾਵਰਲੂਮ ਪਕੜਨਾ ਅਮਲਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਖਿਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ, ਉਸ ਵਸਤ ਜਾਂ ਪਾਵਰਲੂਮ, ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਪੀਲ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਸਤ ਜਾਂ ਪਾਵਰਲੂਮ ਨੂੰ ਅਖਿਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਹੀਂ ਹਟਾਏਗਾ, ਨ ਛੱਡੇਗਾ, ਨ ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰਵੇਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।

(3) ਜਿੱਥੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵਸਤ ਜਾਂ ਪਾਵਰਲੂਮ ਪਕੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਕੜ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅੱਦਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਜ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਥੇ ਉਹ ਵਸਤ ਜਾਂ ਪਾਵਰਲੂਮ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਪਕੜੀ ਗਈ ਸੀ।

(4) ਅਖਿਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਪਕੜ ਸਕੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਾਰਾਮਦ ਜਾਂ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਣ।

(5) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਕੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਖਿਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟੂਕ੍ਰਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(6) ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਪਕੜੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਖਿਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਰਖ ਲੈਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਸਕੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਥਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(7) ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਮਿਲਣ ਤੇ, ਕੋਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਰਖਾਸਤਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅ ਪਰ ਦੇਣ ਪਿਛੋਂ, ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ।

9. ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੰਘਤਾ, 1973 ਦੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪਕੜਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਉਪਰੰਤ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਹੋਰਿਕ ਤਲਾਸ਼ੀ ਜਾਂ ਪਕੜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

1974 ਦਾ 2

ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੰਘਤਾ, 1973 ਦੀ  
ਅਨੁਸਾਰਤਾ ਵਿੱਚ  
ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪਕੜ ।

ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ  
ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ  
ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਡੰਨ ।

10. ਜੋ ਕੋਈ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ —

(ੳ) ਕੈਦ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਉਧ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਪ੍ਰਤੀ ਥੱਡੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਚਾਲੂ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਜੋ ਹੋਰਿਕ ਦਿਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਦੇਰਾਨ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲੀ ਦੋਤਰੀ ਸਿਧੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਚਾਲੂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਤੀ ਥੱਡੀ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ;

(ਅ) ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਪਾਵਰਲੂਮ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪੈਕੇਜ, ਕਵਰ ਜਾਂ ਪਾਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ :

ਪਰੰਤੂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ, ਪਾਵਰਲੂਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੈਕੇਜ, ਕਵਰ ਜਾਂ ਪਾਤਰ ਬਾਰੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜੋ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਰਹਿ ਸਕੇਗੇ।

ਝੂਠਾ ਕਬਣ ।

### 11. ਜੋ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ,—

(੬) ਜਦ ਉਸ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਮੂਨਾ ਦੇਣਾ ਲੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਬਣ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਹਿਮ ਵੇਰਵੇ ਝੂਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਝੂਠਾ ਹੋਣਾ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਝੂਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਉਸ ਕੋਲ ਵਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਸੱਚੇ ਹੋਣ ਦਾ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਮੂਨਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ, ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਲੋੜੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੰਚਾਏਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰੇਗਾ; ਜਾਂ

(੮) ਜਦ ਉਸ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਅਖਿਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਲੇਖਾ-ਵਹੀਆਂ, ਰਜਿਸਟਰ, ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲੋੜਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਹੀਆਂ, ਰਜਿਸਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੰਚਾਏਗਾ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ—

ਉਹ ਕੈਦ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਇਥ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ, ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿ।

ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ।

12. ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ, ਜੋ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

13. (1) ਜਿਥੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਹਰਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ, ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਣ ਲਈ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇਨਦਰਾਜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਰਦਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਕੰਪਨੀ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੌਸ਼ੀ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਭਾਗੀ ਹੋਣਗੇ :

ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਭਾਗੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗੀ, ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਯੋਗ ਤਨਦਿਹੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ(1) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸੰਮੱਤੀ ਜਾਂ ਗੁਝੀ ਰਜਾਮੰਦੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਜਿਹਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਫਸਰ ਵੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੌਸ਼ੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਗੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ।—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ,—

(੮). “ਕੰਪਨੀ” ਦਾ ਮੁਲਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਨਿਗਮ ਬੇਡੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਜਿਤੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਕਾਮੇਟੀ, ਜੋ ਤੱਤ ਸਮੇਂ ਨਾਵਜ਼ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰੀਕੂਤ ਹੈ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਪ੍ਰੈਸਟ ਦੀ ਟੰਗੀਕੂਤ ਸਮਝੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤ ਕੋਈ ਫਰਦ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਸਭਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪੀ ਰੱਖ ਕਿ

(ਅ) "ਡਾਇਰਕਟਰ" ਦਾ, ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮਤਲਬ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਾਈਵਾਲ ।

ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ  
ਦੁਆਰਾ ਹੱਥ  
ਪਾਉਣ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ।

ਡੈਲੀਗੋਟ ਕਰਨ ਦੀ  
ਸ਼ਕਤੀ ।

14. ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੰਘਤਾ, 1973 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹਰਿਕ ਅਪਰਾਧ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹੱਥ ਪਾਉਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ।

1974 ਦਾ 2

15. ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਾਬੇ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਣ, ਜੋ ਨਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ—

(ਛ) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੁਆਰਾ; ਜਾਂ

(ਅ) ਅਜਿਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰ ਜਾਂ  
ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੁਆਰਾ,

ਵੀ, ਜੋ ਨਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਵਰਤੋਂਯੋਗ ਹੋਣਗੀਆਂ ।

16. ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਬਾਬਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ  
ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ  
ਸ਼ਕਤੀ ।

ਨੇਕ-ਨੀਤੀ ਨਾਲ  
ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ  
ਦਾ ਬਚਾਉ ।

17. ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਨੇਕ-ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂ  
ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਿਤਵੇਤ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ  
ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਅਖਤਿਆਰਤ ਅਫਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦਾਵਾ, ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਜਾਂ  
ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ।

18(1)ਜੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵੀ  
ਕਿਸੇ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੰਗ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ-ਖੱਡੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਉਸਾਨੂੰ  
ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦਾ ਖੋਜ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ ਉਤ-  
ਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹੱਥ-ਖੱਡੀ ਉਦ-  
ਯੋਗ ਲਈ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ  
ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੇ  
ਅਮਲ ਤੋਂ ਡੋਟ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੀ ਵਾਹਦ ਤੌਰ ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਜਾਂ ਅਜਿ-  
ਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਖੋਜ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ  
ਪਾਵਰਲੂਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ।

(2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰਿਕ ਹੁਕਮ, ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ, ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ  
ਹੋ ਸਕੇ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਅੱਗੇ, ਜਦ ਉਹ ਇਜ਼ਲਾਸ ਵਿੱਹ ਹੈ, ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮੁਦੱਤ ਲਈ ਰੱਖਿਆ  
ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਕ ਇਜ਼ਲਾਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜ਼ਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਅਤੇ ਜੇ,  
ਉਪਰੋਕਤ ਇਜ਼ਲਾਸ ਜਾਂ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜ਼ਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਮਹਾਰੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਜ਼ਲਾਸ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,  
ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਉਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਰੂਪਭੇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ  
ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮ ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੁਕਮ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ, ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪਭੇਦ ਕੀਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ  
ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ, ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ; ਐਪਰ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪ-

ਭੇਦ ਜਾਂ ਬਾਤਲਕਰਣ ਦਾ ਉਸ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ  
ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।

19. (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ, ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕੇਗੀ।

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹਾਰਿਕ ਨਿਯਮ, ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ, ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਅੱਗੇ, ਜਦ ਉਹ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਮੁੱਦਤ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਕ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਅਤੇ ਜੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਇਜਲਾਸ ਜਾਂ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਮਗਰੋਂ ਹਣ ਵਾਲੇ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਉਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੂਪਭੇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮ, ਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਯਮ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ, ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪਭੇਦ ਕੀਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ, ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ; ਐਪਰ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪਭੇਦ ਜਾਂ ਬਾਤਲਕਰਣ ਦਾ ਉਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।